

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ CIESZYNA

z dnia 2020 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 713) w zw. z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz. U. 2019 r. poz. 852 z późn. zm.)

Rada Miejska Cieszyna postanawia:

§ 1. Uchwalić Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2021 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Cieszyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Miejskiej Cieszyna

z dnia.....2020 r.

**Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania
Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2021**

Opracowanie:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie

Cieszyn, wrzesień 2020 rok

5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

6. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej;

7. udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego,

8. prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

Warto także podkreślić, iż opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, o których mowa w art. 9² ust. 1, mogą być wykorzystane wyłącznie na finansowanie:

- zadań określonych w art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- zadań określonych, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- zadań realizowanych przez placówkę wsparcia dziennego, o której mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Poza tym, należy także zwrócić uwagę na fakt, iż różne rodzaje uzależnień mają ze sobą bardzo wiele wspólnego. Bez względu na to, czy mówimy o uzależnieniu od alkoholu, narkotyków, behawioralnym, spotykamy się z takimi samymi, bądź podobnymi mechanizmami, przebiegiem, czynnikami ryzyka oraz czynnikami chroniącymi.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyina na rok 2021 stanowi odpowiedź na zapisy ww. ustaw, określając lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód wynikających z używania alkoholu i narkotyków. Uwzględni także cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, które zostały określone w Narodowym Programie Zdrowia na poszczególne lata.

Ponadto, GPPiRPA oraz PN na 2021 rok uwzględni „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki” Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także wyniki badań zrealizowanych w okresie 2014 - 2015, w ramach zadania „Monitorowanie skali problemów uzależnień i przemocy w środowisku lokalnym - przeprowadzenie diagnozy”. Realizacja kolejnej diagnozy rozpoczęła się w sierpniu 2020 roku, a jej zakończenie planowane jest na listopad 2021 roku.

GPPiRPA oraz PN swoim zasięgiem obejmuje wielopłaszczyznowe działania dotyczące przeciwdziałania i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkotykowych, z których część jest kontynuowana.

GPPiRPA oraz PN realizowany będzie w oparciu o środki własne gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Niniejszy Program został opracowany w oparciu o doświadczenia zebrane podczas realizacji wcześniejszych edycji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przy współpracy dotychczasowych realizatorów ww. programów, GKRPA w Cieszyinie, stanowiących interdyscyplinarny zespół ekspertów w dziedzinie spraw związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Jednym z kluczowych elementów tworzenia Programu, było poddanie Programu konsultacjom z podmiotami pracującymi w obszarze profilaktyki uzależnień i przemocy, m.in.: organizacjami pozarządowymi, poradnią leczenia uzależnień, KPP, Strażą Miejską, GKRPA, GRDP, a także konsultacjom zgodnie z uchwałą nr XVII/179/20 Rady Miejskiej Cieszyina z dnia 22 kwietnia 2020 roku w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Cieszyina.

Warto także podkreślić, iż opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, o których mowa w art. 9² ust. 1.

II. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Cieszyn

W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów, związanych z uzależnieniami od środków psychoaktywnych bardzo ważne jest rozpoznawanie skali problemów na terenie gminy, wzorów zachowań związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych, struktury spożycia oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego nimi wywołanych. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych oraz fakt, że te same osoby mogą być wykazywane przez różne podmioty działające w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.

Tabela 2. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych - obliczenia dla gminy Cieszyn na podstawie danych szacunkowych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

	Polska	miasto liczące 10 tys. mieszkańców	gmina Cieszyn
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 800 tys. osób	ok. 200 osób	ok. 670 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 1,5 mln osób	ok. 400. osób	ok. 1.300 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinie alkoholików	ok. 1,5 mln osób	ok. 400 osób	ok. 1.300 osób
Osoby pijące szkodliwie	ok. 2 - 2,5 mln osób	500 - 700 osób	ok. 1.680 - 2.350 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 2 mln osób (dorosłych i dzieci)	ok. 530 osób	ok. 1.780 osób

Obliczeń dla gminy Cieszyn dokonano przyjmując liczbę mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy, według stanu na dzień 31.12.2019 r. – 33.560 osób.

II. 1 Szkody wywołane przez alkohol:

Konsekwencje nadużywania alkoholu dotyczą nie tylko bezpośrednio osób pijących szkodliwie, ryzykownie i ich rodzin, ale także mają wpływ na całą populację, niosąc za sobą różnego rodzaju doraźne szkody związane z zażywaniem alkoholu takie, jak: wypadki samochodowe (w tym śmiertelne), konflikt z prawem, zachowania agresywne, przemoc, większe ryzyko stania się ofiarą przestępstwa, konflikt z rówieśnikami i w rodzinie, problemy z nauką, czy sięganie po inne środki psychoaktywne.

1. Z zebranych danych wynika, iż istnieje zależność pomiędzy alkoholem, a wypadkami drogowymi. W roku 2019 Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie ujawniła 282 osoby kierujące znajdujące się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego na terenie powiatu cieszyńskiego. Nietrzeźwi uczestnicy ruchu drogowego spowodowali 45 kolizji, 10 wypadków, 11 osób zostało rannych.

Zmniejszająca się liczba przestępstw może być wynikiem ogólnopolskich kampanii społecznych mających na celu przeciwdziałanie nietrzeźwości na drogach. Od trzech lat także gmina Cieszyn bierze w niej aktywny udział, organizując, m.in.: wykłady profilaktyczne w wybranych szkołach nauki jazdy oraz w szkołach ponadgimnazjalnych. Wykłady są urozmaicane dodatkowymi materiałami informacyjno – edukacyjnymi, odblaskowymi opaskami z hasłem „Piłeś? Nie jedź”. W trakcie akcji z wykładów skorzystało: w 2015 roku – 2 szkoły ponadgimnazjalne (50 osób) oraz 4 szkoły nauki jazdy, w 2016 roku – 7 szkół ponadgimnazjalnych

(607 osób) oraz 1 szkoła nauki jazdy, w 2017 roku – 8 szkół ponadgimnazjalnych (570 osób), w 2018 roku – 5 szkół ponadgimnazjalnych (360 osób), w 2019 roku - 6 szkół ponadgimnazjalnych (610 osób). Z uwagi na powyższe oraz duże zainteresowanie ze strony cieszyńskich szkół zasadne wydaje się kontynuowanie podjętych akcji społecznych również w kolejnych latach.

Tabela 3. Zdarzenia drogowe i ich skutki.

zdarzenia drogowe i ich skutki - sprawca po spożyciu alkoholu				
	Wypadki	Zabici	Ranni	Kolizje
2015 rok	22	3	26	35
2016 rok	15	0	19	47
2017 rok	13	2	17	58
2018 rok	9	0	9	51
2019 rok	10	0	11	45

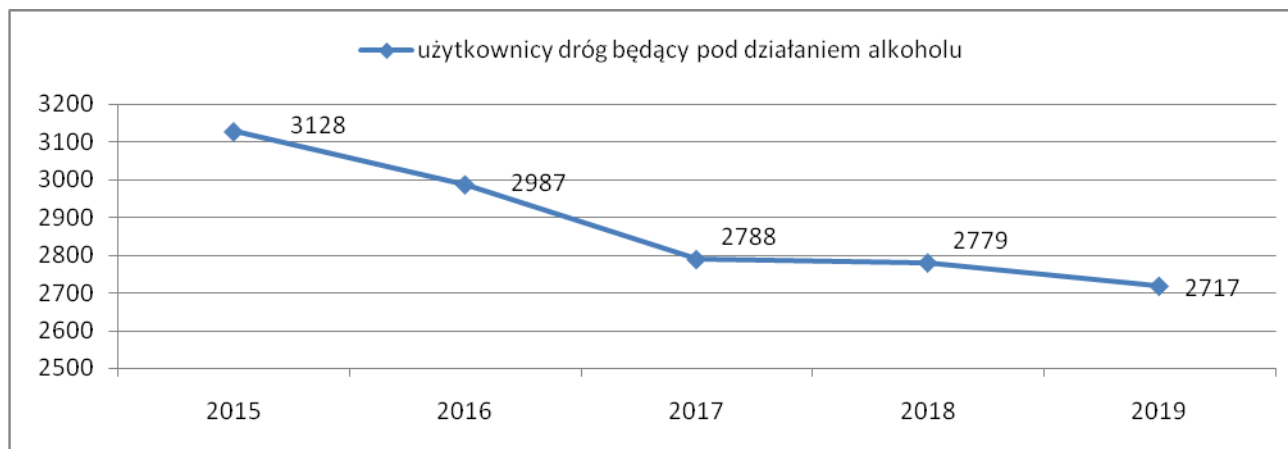
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie.

Tabela 4. Osoby w stanie nietrzeźwości.

osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzące pojazdy mechaniczne art. 178 a § 1 Kodeksu Karnego		
	ujawnieni przez policjantów Wydziału Ruchu Drogowego	ujawnieni przez innych policjantów
2015 rok	188	195
2016 rok	161	170
2017 rok	115	173
2018 rok	99	124
2019 rok	102	180

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie.

Wykres 1. Wypadki drogowe z udziałem użytkowników dróg będących pod działaniem alkoholu

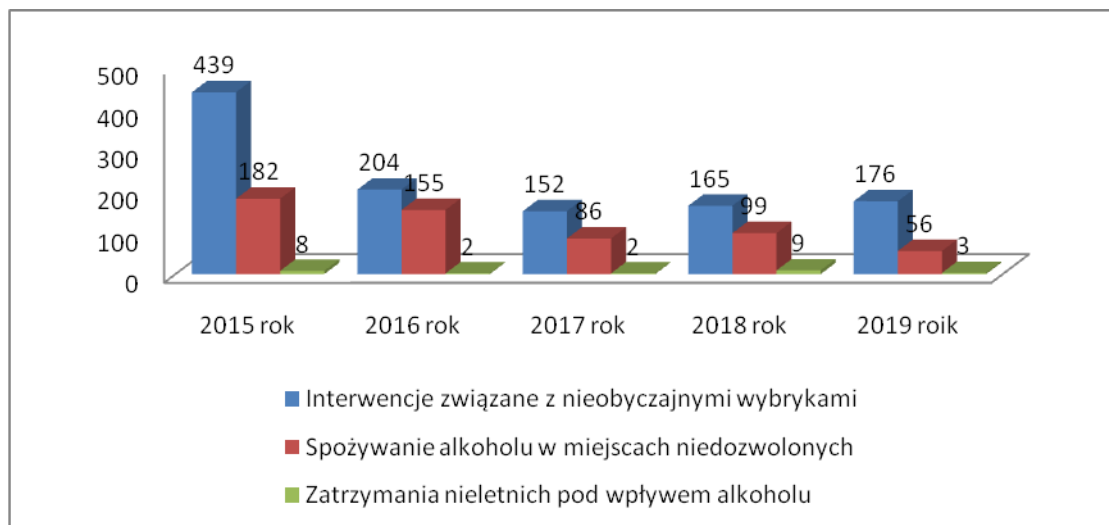
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: KPP Raport „Wypadki drogowe w Polsce w 2019 roku”.

2. Dane dotyczące liczby osób doprowadzonych z terenu Cieszyna do Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku - Białej

od roku 2015 wykazują systematyczny spadek osób nietrzeźwych doprowadzonych do Ośrodka, (2015 rok - 426 osób, 2016 rok - 424 osoby, 2017 rok - 324 osoby, 2018 - 344 osoby, 2019 - 329 osób).

3. Szkody wynikające z nadmiernego spożywania alkoholu na terenie miasta Cieszyna przedstawiają również statystyki Straży Miejskiej w latach 2015 - 2019, z których wynika, iż systematycznie maleje liczba interwencji związanych z nieobyczajnymi wybrykami (za wyjątkiem 2019, gdzie zanotowano minimalny wzrost), a także odsetek interwencji związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscach niedozwolonych oraz zatrzymaniami nieletnich pod wpływem alkoholu.

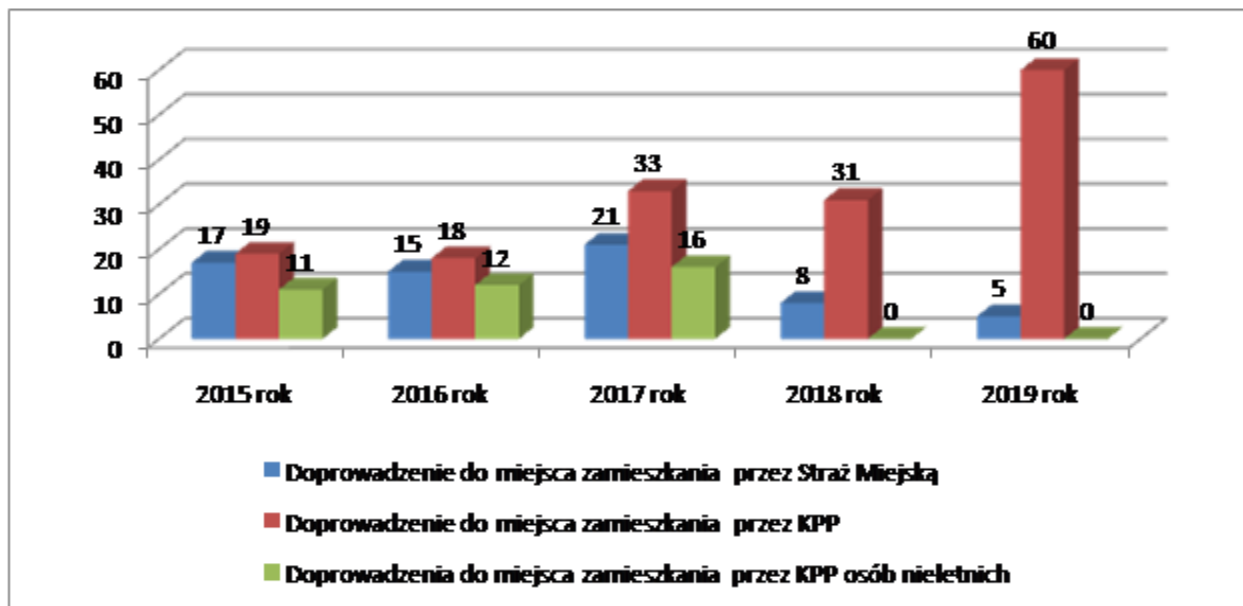
Wykres 2. Działania podejmowane przez Straż Miejską w latach 2015 - 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Straży Miejskiej.

4. Z danych wynika, iż od 2015 roku do 2019 roku systematycznie zmniejszał się odsetek osób, które doprowadzono do miejsca zamieszkania, przez Straż Miejską. Z kolei dane KPP pokazują, iż liczba tych osób wzrasta, w szczególności w 2019 roku, gdzie zauważalny jest wyraźny wzrost doprowadzeń do miejsca zamieszkania przez KPP (wzrost o ponad 100 % w porównaniu do wcześniejszych lat).

Wykres nr 3. Doprowadzenia do miejsca zamieszkania osób nietrzeźwych w latach 2015 - 2019.

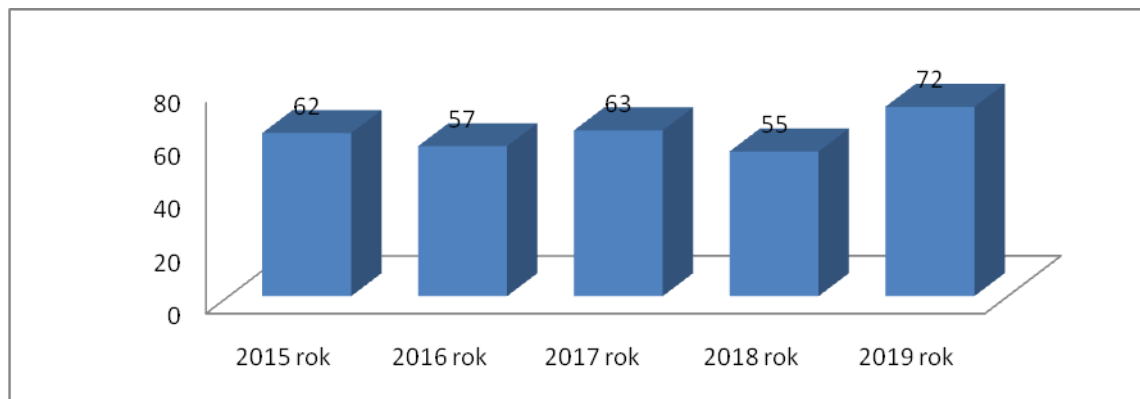

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Straży Miejskiej oraz KPP.

5. Z danych MOPS w Cieszynie wynika, iż pomoc finansowa z tytułu uzależnienia od alkoholu utrzymuje się na podobnym poziomie, w ostatnim roku zaobserwowano znaczny spadek: w 2015 roku - 61 rodzin, w 2016 roku - 57 rodzin, w 2017 roku - 73 rodziny, w roku 2018 - 42 rodziny, w roku 2019 - 41 rodzin.

6. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat zaobserwowano, iż liczba osób zgłaszanych do GKRPA pozostaje na podobnym poziomie, z niewielkim wzrostem w 2019 roku.

Wykres nr 4. Liczba osób mających problem alkoholowy, zgłoszonych do GKRPA.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: GKRPA.

7. Z pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i z syndromem DDA, realizowanej w ramach poprzednich edycji GPPiRPA oraz PN, odbywającej się w zakładzie opieki zdrowotnej, skorzystało: w 2015 roku - 64 osoby, w 2016 roku - 70 osób, w roku 2017 - 63 osoby, w roku 2018 - 70 osób, w roku 2019 - 70 osób. Poziom świadczonych usług przez NFZ w zakresie uzależnień, zabezpiecza najczęściej realizację tylko podstawowego programu psychoterapii lub tylko części programu podstawowego. Warto podkreślić, iż skuteczność leczenia uzależnienia zależy w dużym stopniu od nieprzerwanego zaangażowania pacjentów w programy terapeutyczne. Dlatego tak istotne jest, aby osoby uzależnione miały możliwość skorzystania z kompleksowej pomocy i wsparcia, a nie tylko podstawowej oferty leczenia. Należy zwrócić także uwagę na osoby współuzależnione. Nadużywanie alkoholu przez jednego członka rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia zarówno dorosłych, jak i dzieci. Dlatego tak istotne jest, z punktu widzenia trwałości i jakości życia rodziny z problemem alkoholowym, objęcie pomocą terapeutyczną całej rodziny[#]. Z powyższych danych wynika, iż jest duże zapotrzebowanie na tego typu działania, zwracając uwagę nie tylko na osoby uzależnione, ale i całe rodziny, których bezpośrednio, bądź pośrednio dotyczy problem. Dlatego tak istotne jest, aby kontynuować podejmowane wcześniej działania i wspierać kompleksowo całą rodzinę oraz najbliższe otoczenie.

8. Jednym ze zjawisk ściśle skorelowanych z alkoholem jest przemoc. Optymistyczny jest fakt, iż zauważalny jest systematyczny spadek podejrzanych sprawców przemy pod wpływem alkoholu, co potwierdzają statystyki Komendy Głównej Policji: (2015 rok - 48.841, 2016 rok - 46.537, 2017 rok - 46.092, 2018 rok - 43.182, 2019 rok - 42.584). Ponad 90 % sprawców stanowią mężczyźni, natomiast niewielki odsetek stanowią kobiety oraz osoby nieletnie.[#]

Potwierdzają to również badania, przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, które pokazują, że prawie 37% Polaków zna przypadki przemy wobec kobiet, a 20% przemy wobec mężczyzn. Z badań wynika także, iż 24,7% respondentów doświadczyło co najmniej jednej z czterech form przemy (psychicznej, fizycznej, ekonomicznej, bądź seksualnej). Istotnym czynnikiem ryzyka doznawania przemy w rodzinie jest spożywanie alkoholu. Zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości sprawcy, a agresywnym zachowaniem podkreślają członkowie rodzin, w których dochodzi do stosowania przemy. Dorośli ankietowani doznający przemy w rodzinie stwierdzili, iż alkohol jest jedną z głównych przyczyn takich zachowań (37,2% ofiar przemy fizycznej, 28% ofiar przemy psychicznej, 19,3% przemy ekonomicznej i 37,5% przemy seksualnej). Warto podkreślić, iż przemy fizycznej częściej doświadczają dzieci i młodzież, których opiekunowie nadużywają alkoholu (47%) niż te, których opiekunowie nie nadużywają alkoholu[#].

Z danych zebranych przez MOPS wynika, iż na podobnym poziomie (z niewielkim wzrostem w ostatnim roku) utrzymuje się pomoc finansowa przekazywana przez MOPS z tytułu przemy w rodzinie: 2015 rok - 18 rodzin, 2016 rok - 14 rodzin, 2017 rok - 15 rodzin, 2018 rok - 10 rodzin, 2019 rok - 18 rodzin) co stanowiło 1% - 4% rodzin, którym udzielono pomocy. Sytuacja ta, pokazuje, iż nadal należy kontynuować działania na rzecz przeciwdziałania przemy w rodzinie w środowisku lokalnym, aby efekty były zauważalne w długoletniej perspektywie.

Monitoring skali problemów związanych z alkoholem - badania ankietowe

W 2014 roku Uniwersytet Śląski w Katowicach, na zlecenie MOPS, zrealizował badanie społeczne pn. „Monitoring skali problemów uzależnień i przemy w środowisku lokalnym - przeprowadzenie diagnozy” na próbie 893 dorosłych (576 kobiet i 263 mężczyzn) oraz 2.654 uczniów, w tym szkół podstawowych (1.709) i gimnazjalnych (945). Poza tym, badaniem objęto grupę ekspertów pracujących w obszarze uzależnień i przemy (93). Kolejny monitoring skali problemów uzależnień i przemy w środowisku lokalnym będzie realizowany na przestrzeni bieżącego oraz 2021 roku, a jego wyniki wykorzystane zostaną przy tworzeniu kolejnego Programu.

Jak wskazują wyniki powyższych badań, 1/4 badanych uczniów szkół podstawowych klas I - III oraz IV - VI próbowała już w swoim życiu alkohol. Wraz z wiekiem zwiększa się odsetek dzieci posiadających pierwsze doświadczenia z alkoholem, a inicjacja alkoholowa odbywa się znacznie wcześniej niż miała miejsce u dorosłych mieszkańców. Co dziesiąty gimnazjalista swój pierwszy kontakt z alkoholem miał już w okresie przedszkolnym, kolejno 15% badanych uczniów w przedziale 2 - 9 lat,

36% spożywało alkohol po raz pierwszy powyżej 9 roku życia. Należy podkreślić, iż tylko 38% gimnazjalistów nigdy nie próbowało alkoholu. Natomiast większość dorosłych mieszkańców przyznaje, iż po alkohol sięgnęło dopiero po ukończeniu 18 roku życia (57%), a 37% w przedziale wiekowym 14 - 17 lat.

Mieszkańcy oceniają poziom swojej wiedzy na temat szkodliwości alkoholu jako wysoki. Za negatywne skutki picia najczęściej wskazują: brak kontroli nad ciałem i umysłem (67%), możliwość uzależnienia (65%), możliwość spowodowania wypadku drogowego (49%), zachowania agresywne (48%), brak kontroli nad emocjami (42%). Może być to spowodowane faktem, iż ponad 1/3 badanych, zarówno dorosłych, jak i dzieci doświadczyło przykrych zachowań ze strony osób będących pod wpływem alkoholu. Skutki picia są jednoznacznie oceniane pod kątem negatywnych zdarzeń, natomiast odnosząc się już do własnych doświadczeń i odczuć, respondenci za najczęściej występujące stany po spożyciu alkoholu wymieniają: radość (77%), wyluzowanie (45%).

Większość dorosłych mieszkańców Cieszyna dostrzega problem występowania problemu z alkoholem w sąsiedztwie (42%), w rodzinie (13%), w pracy (6%). Natomiast 38% nie dostrzega takiego problemu.

Kolejnym istotnym aspektem odnoszącym się do lokalnego środowiska jest ocena przestrzegania zakazu sprzedaży osobom niepełnoletnim alkoholu. 28% badanych dorosłych mieszkańców gminy dostrzega, iż zakaz ten nie jest przestrzegany. Inaczej sytuacja wygląda z perspektywy uczniów. Połowa badanych gimnazjalistów wskazuje, iż nie przestrzega się zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim. Na pytanie szczegółowe część z nich wskazywała, iż sprzedawcy często kierują się „dorosłym” wyglądem kupującego. Z badań ESPAD wynika, iż dla większości 15 – 16 - latków zdobycie alkoholu, a zwłaszcza piwa (45,8%), kolejno wina (36,5%) i wódki (33,2%) jest bardzo łatwe.

Należy podkreślić, iż sprzedaż alkoholu nieletnim jest przestępstwem, konsekwencją jest kara grzywny oraz możliwość utraty zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Sprzedawca ma prawo, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zażądać dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Aby minimalizować i zapobiegać takim sytuacjom, w ramach GPPiRPA oraz PN organizowane są szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych oraz przedsiębiorców prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych na terenie miasta Cieszyna, m.in. w celu uwrażliwienia ich na ww. sytuacje, a także przekazywania wiedzy na temat ich ustawowych obowiązków. Od 2015 roku liczba osób biorących udział w szkoleniach maleje: 2015 rok: 17 osób; 2017 rok: dwa szkolenia, w których uczestniczyło 31 i 12 osób; 2018 rok: 14 osób; 2019 rok: 6 osób. Warto, aby tego rodzaju szkolenia były nadal kontynuowane, ponieważ pozwoli to na uwrażliwienie przedsiębiorców oraz samych sprzedawców na problematyczne sytuacje oraz pomoże unikać błędów, których popełnianie grozi negatywnymi skutkami społecznymi i utratą zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Poza tym, członkowie GKRPA przeprowadzają kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych dotyczące przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Cieszyn, określonych w przepisach powszechnie obowiązujących oraz weryfikacji prawdziwości danych zawartych w oświadczeniu, o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży w roku poprzednim, w ramach których prowadzą także edukację w tym zakresie. W roku 2018 członkowie GKRPA przeprowadzili 40 kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Bez wątpienia egzekwowanie właściwych przepisów przez GKRPA, dobre przygotowanie lokalnych sprzedawców do radzenia sobie z próbami zakupu alkoholu przez nieletnich, to bardzo ważny element środowiskowych działań profilaktycznych, które należy kontynuować w kolejnych latach na terenie gminy Cieszyn.

Z badań ESPAD dotyczących „Picia alkoholu przez młodzież” wynika, iż młodzież w Polsce w zdecydowanej większości sięga po napoje alkoholowe przed pełnoletnością. Próby picia alkoholu ma za sobą 80% gimnazjalistów z klas trzecich i 92,8% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej. Skala rozpowszechnienia picia jest zdecydowanie wyższa niż używanie jakichkolwiek innych substancji. Alkohol jest też najczęściej pierwszą substancją psychoaktywną, po którą sięgają młodzi ludzie i może być „furtką” do innych zachowań ryzykownych.[#] Dlatego też gmina Cieszyn, planując działania profilaktyczne zwraca na to szczególną uwagę. Od wielu lat w cieszyńskich szkołach

organizowane są zajęcia profilaktyczne, których celem jest wyposażanie uczniów, już od najmłodszych lat w kompetencje psychospołeczne oraz zwiększenie ich świadomości na temat negatywnego wpływu środków psychoaktywnych na organizm człowieka.

Ponadto, obserwowalny jest trend spadkowy wskaźników upijania się. Stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyła, chociaż raz w życiu, 1/3 – 15 - 16 latków (33,3%) i ponad połowa uczniów starszej grupy (56,6%). W czasie ostatnich 30 dni w stan silnego upicia wprowadziło się 11,3% uczniów 3 klas gimnazjów i 18,8% uczniów klas ponadgimnazjalnych. Porównanie wyników z 2019 r. z wcześniejszymi wynikami wskazuje na wyraźny spadek odsetków gimnazjalistów, którzy upijali chociaż raz w życiu oraz tych którzy upili się chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy w 2015 roku w stosunku do 2011 r.

II. 2 Szkody wywołane przez narkotyki

1. Od kilku lat Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Cieszynie nie odnotowała widocznych zmian związanych z podejrzeniem zatrucia środkami psychoaktywnymi na terenie powiatu cieszyńskiego. Od trzech lat sytuacja pozostaje na podobnym poziomie.

Z danych z lat poprzednich wynika, iż oprócz dopalaczy, sięgano po inne środki psychoaktywne takie jak: alkohol, leki psychotropowe, marihuana, leki dysleptyczne, amfetamina, metaamfetamina. Zdecydowaną większość osób zatrutych środkami psychoaktywnymi stanowią mężczyźni (ponad 80%), z czego znaczna część, to ludzie młodzi w wieku od 15 do 20 lat. Zasadne więc, wydaje się kontynuowanie na terenie gminy działań informacyjno - edukacyjnych dotyczących środków psychoaktywnych, a w szczególności dopalaczy. Ważne jest także, aby kontynuować działania profilaktyczne w szkołach.

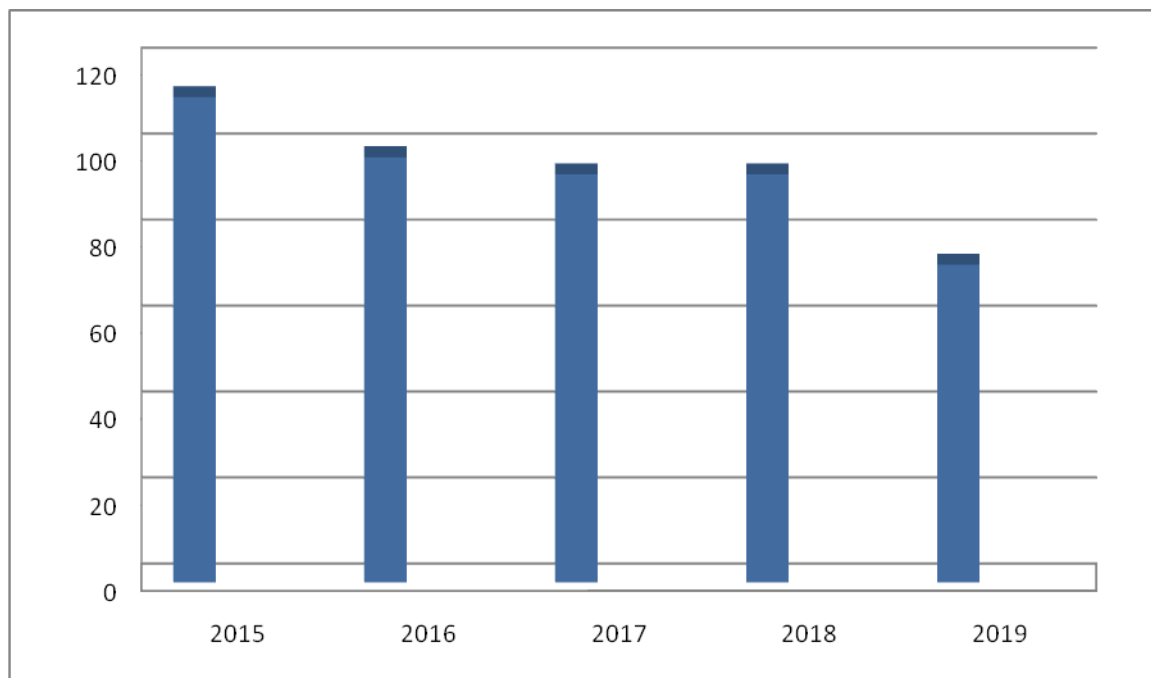
Tabela 5. Informacje dotyczące osób zatrutych środkami psychoaktywnymi, które wymagały interwencji medycznej

	zatrucia środkami psychoaktywnymi		
	dopalacze/lub inne nowe substancje psychoaktywne	kobiety	mężczyźni
rok 2015	26	4	22
rok 2016	7	-	7
rok 2017	6	-	6
rok 2018	7	1	6
rok 2019	2	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Cieszynie.

2. W ciągu ostatnich dwóch lat zauważono niewielki spadek osób korzystających z „Punktu konsultacyjnego do spraw Narkomanii”. Działania podejmowane w Punkcie są bardzo ważnym elementem w lokalnym systemie pomocy osobom eksperymentującym ze środkami psychoaktywnymi, osobom uzależnionym, a także ich rodzinom. Ponadto, działania edukacyjne, informacyjne zwiększają świadomość mieszkańców gminy Cieszyn, a kompleksowe wsparcie pozwala na jak najszybsze zdiagnozowanie problemu i podjęcie pracy nad jego rozwiązaniem. Duże zainteresowanie ofertą pomocy, świadczy o zwiększającej się świadomości mieszkańców Cieszyna na temat miejsc, w których mogą uzyskać pomoc, i osób, które nie wstydzą się zwrócić o nią do specjalistów, a co za tym idzie ogromnej potrzebie funkcjonowania takich placówek.

Wykres 5. Liczba osób, które skorzystały z Punktu ds. narkomanii w latach 2015 - 2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: raportów z realizacji GPPiRPA oraz PN oraz efektów ich realizacji.

3. Pomoc społeczna udzielana z tytułu uzależnienia od narkotyków stanowi znikomy ułamek wszystkich przypadków wsparcia udzielanego mieszkańcom Cieszyna. Od kilku lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy, nieznacznie wzrosła: w 2015 roku - 3 rodziny, w roku 2016 - 6 rodzin, w 2017 roku - 7 rodzin, w 2018 roku - 4 rodziny, w 2019 roku - 7 rodzin (niecały 1 % rodzin, którym udzielono pomocy).

4. Z danych KPP w Cieszynie wynika, iż w ciągu ostatnich kilku lat liczba wykrywanych przestępstw związanych z posiadaniem, udzielaniem i sprzedawaniem środków psychoaktywnych pozostaje na podobnym poziomie (2015 rok - 209, 2016 rok - 175, 2017 rok - 200 osób, 2018 rok - 200 osób, 2019 roku - 120 osób). Wyjątek stanowi 2019 rok gdzie zaobserwowano znaczny spadek.

Monitoring skali problemów związanych z narkotykami - badania ankietowe

Wyniki badań wskazują, że tylko jedna substancja została wskazana, jako najczęściej próbowana lub sporadycznie - co dziesiąty biorący udział w badaniach mieszkańiec Cieszyna, przynajmniej raz w życiu zażywał marihuanę. Poza tym, aż 16% gimnazjalistów próbowało narkotyków i 16% spotkało się z namową do ich zażycia.

Istotna, z punktu widzenia prewencji i dalszego monitoringu, jest opinia na temat dostępności narkotyków. Ponad połowa dorosłych nie ma wiedzy na temat dostępności narkotyków (62%), 15% uważa, że dostęp w mieście jest trudny, natomiast 13% twierdzi, iż łatwiej jest je nabyć za granicą niż po polskiej stronie, tylko 6% uważa, iż dostęp jest łatwy, wystarczy mieć pieniądze. Zdecydowanie różnią się w tej kwestii opinie uczniów gimnazjum - ponad 30% uważa, że dostęp do narkotyków jest łatwy, 41% nie ma wiedzy w tym temacie, a 7% uważa, że narkotyki i dopalacze trudno nabyć.

Z badań wynika, iż 1/3 dorosłych nie potrafi rozpoznać stanu po spożyciu substancji psychoaktywnych, a 30% potrafi rozpoznać taki stan, jednak nie wie, jak zareagować. Dlatego też, należy kontynuować działania profilaktyczne w grupie nie tylko dzieci i młodzieży, ale także rodziców i opiekunów, aby jeszcze bardziej zwiększyć ich świadomość związaną z działaniem i możliwymi skutkami zażywania środków psychoaktywnych.

Respondenci zostali zapytani także o to, czy narkotyki powinny być zalegalizowane i o ewentualne warunki ich dostępności. Zdecydowana większość, bo aż 86% badanych dorosłych jest przeciwna, natomiast 13% jest zdania, iż powinny być zalegalizowane, w tym 9% uważa, że tylko wybrane, wskazując we wszystkich przypadkach na marihuanę. Zdecydowanie różne w tym temacie są poglądy gimnazjalistów, wśród których niecałe 60% jest przeciwnych legalizacji takich substancji, pozostałe 40% jest zdania, iż narkotyki powinny być legalne, podając ewentualne warunki dostępu. Zarówno wiedza z zakresu psychologii rozwojowej, społecznej, bezpośrednie doświadczenia i obserwacje, jak i badania, wskazują zainteresowanie substancjami nielegalnymi, a pojawiającymi się w życiu jako temat powszechny, obecny w mediach, na lekcjach wychowawczych, relacjach rówieśników, co skłania młodych ludzi do większego zainteresowania substancjami psychoaktywnymi. Jest to naturalne zjawisko, jednak w połączeniu z faktyczną dostępnością takich substancji na „rynku” oraz brakiem narzędzi i mechanizmów obronnych może być niepokojące.

W konsekwencji działania profilaktyczne realizowane na terenie gminy powinny być kontynuowane. Pracę należy prowadzić wielowymiarowo, w pierwszej kolejności profilaktyka szkolna, ukierunkowana na wzmacnianie kompetencji psychospołecznych uczniów, a nie na aspekt „odstraszający”. W drugiej kolejności wsparcie pedagogiczne, rodziców i opiekunów. Istotnymi aspektami działań profilaktycznych są także te, podejmowane przez inne podmioty działające w obszarze uzależnień (m.in.: KPP, Straż Miejska, GKRPA, organizacje pozarządowe) oraz współpraca pomiędzy podmiotami, która pozwala ulepszać standardy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

Problem nowych substancji psychoaktywnych

Problem nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” pojawił się w Polsce w połowie poprzedniej dekady. Wszędzie problem ten jest przedmiotem troski władz oraz zaniepokojenia społecznego. Niestety wiedza na temat „dopalaczy” jest nadal niewystarczająca, zarówno w wymiarze farmakologicznym, jak i społeczno kulturowym, co może być powiązane z dużą dynamiką tworzenia nowych substancji[#]. Pod ich pojęciem określano preparaty, które w swym składzie zawierają substancje psychoaktywne nie objęte kontrolą prawną (pochodzenia roślinnego, bądź syntetycznego). W Polsce jeszcze w 2010 roku można było zakupić je w sklepach jako produkty tzw. kolekcjonerskie (w innych krajach sprzedawane jako kadzidełka, sole do kąpieli, odświeżacze, itp.). Należy podkreślić, iż używanie „dopalaczy” wiąże się wieloma zagrożeniami. Są to stosunkowo nowe, słabo przebadane substancje, przyjmowane według nie do końca rozpoznanych wzorów. Co za tym idzie, brak doświadczenia z takimi substancjami zwiększa poziom ryzyka wystąpienia powikłań (trudności w określeniu obrazu toksykologicznego). Kolejne nowelizacje ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii poszerzały listę substancji nielegalnych, wprowadzając nowe „dopalacze”. Przełomem była nowelizacja z 2018 r., która scedowała na ministra właściwego do spraw zdrowia uzupełnianie takiej listy w drodze rozporządzenia.

W ramach badań ESPAD w 2019 roku zapytano ankietowanych jak oceniają dostępność „dopalaczy” W 2019 r. 9,3 % gimnazjalistów (15 – 16 lat) oraz 10,5 % uczniów starszej grupy (17 – 18 lat) uznało tę substancję za bardzo łatwą do zdobycia. W obu grupach lokują się one na poziomie niższym od odsetka uczniów z bardzo łatwym dostępem do przetworów konopi, ale wyższym niż w przypadku innych narkotyków.[#] Dlatego też, kontynuowane powinny być działania profilaktyczne w cieszyńskich szkołach, które poruszają problematykę narkotyków, zwracając szczególną uwagę na „dopalacze”.

III. Zasoby

III. 1. Instytucje i ich działania

Zadania w obszarze uzależnień realizują następujące podmioty:

- MOPS (tworzenie i koordynowanie GPPiRPA oraz PN; organizowanie programów profilaktycznych; koordynacja akcji profilaktycznych, m. in. SzWP, udzielanie pomocy osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych oraz ich rodzinom);
- GKRPA (podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, kontrole dotyczące przestrzegania zasad sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, opiniowanie lokalizacji punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, zgodnie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych określonymi w uchwale Rady Miejskiej Cieszyna Nr XLV/472/18 z dnia 24 maja 2018 roku w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania na terenie Gminy Cieszyn miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych);
- Poradnia Zdrowia Psychicznego - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed” (konsultacje i leczenie, poradnictwo psychologiczne, psychoterapia indywidualna, diagnostyka psychologiczna);
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej (konsultacje i leczenie, poradnictwo psychologiczne, psychoterapia indywidualna, diagnostyka psychologiczna);
- Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed” (prowadzenie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych);
- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna (udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom i młodzieży);
- Szkoły i przedszkola (realizacja programów profilaktycznych);
- Biblioteka Miejska Oddział dla Dzieci (organizacja zajęć o charakterze biblioterapeutycznym; prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień);
- Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” (realizacja działań kulturalnych, edukacyjnych, informacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień);
- Wydział Sportu UM (organizowanie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży);
- KPP (organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych, motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie wniosków do GKRPA o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkoholu, podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, zwalczanie przestępczości, w tym przestępczości narkotykowej);
- Straż Miejska (organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych, realizacja Gminnego Programu Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Cieszyn”);
- Wydział Kultury i Promocji Miasta UM (organizacja wypoczynku letniego/zimowego wraz z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży).

II. 2. Organizacje pozarządowe i ich zadania

Istotnym realizatorem części zadań GPPiRPA oraz PN są organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zlecenie zadań organizacjom odbywa się na podstawie przepisów przedmiotowej ustawy.

W 2018 roku oraz w poprzednich latach, zadania w obszarze uzależnień realizowane były przez następujące organizacje:

- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” (Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” - pomoc psychologiczna, prawna i terapeutyczna dla osób i rodzin z problemem alkoholowym, organizowanie szkoleń i treningów dla dzieci i młodzieży, organizowanie czasu wolnego dla dzieci w ramach pracowni terapii zajęciowej, organizowanie wypoczynku letniego z programem terapeutycznym, Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii - pomoc terapeutyczna dla dzieci, młodzieży, osób eksperymentujących z narkotykami; Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - schronienie, wsparcie emocjonalne i rzeczowe, pomoc prawna, psychologiczna i socjalna dla ofiar, świadków przemocy, telefon zaufania; Centrum Edukacji Socjalnej - działalność edukacyjna, zapewnienie schronienia, posiłków, pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej i zawodowej osobom bezdomnym, uzależnionym);
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (Środowiskowe Ogniska Wychowawcze oraz Świetlica Środowiskowa „Przytulisko” - zajęcia dla dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, często z rodzin dysfunkcyjnych, o niskim statusie materialnym, które chcą w sposób aktywny spędzać czas wolny; organizowanie wypoczynku letniego/zimowego z programem terapeutycznym);
- Cieszyńskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Familia” (pomoc osobom uzależnionym oraz współuzależnionym, prowadzenie telefonu trzeźwości);
- Samopomocowe Grupy Anonimowych Alkoholików (udzielanie wzajemnego wsparcia w utrzymaniu abstynencji);
- Samopomocowe Grupy Anonimowych Narkomanów (udzielanie wzajemnego wsparcia w utrzymaniu abstynencji);
- Stowarzyszenie na Rzecz Harmonijnego Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Nasze Dzieci” (organizowanie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem elementów programów profilaktycznych, organizowanie zajęć służących rozwijaniu zainteresowań u dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku letniego z programem terapeutycznym);
- Parafia Rzymsko – Katolicka p. w. św. Elżbiety (organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym);
- Fundacja STER (realizacja działań edukacyjno - profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży);
- Stowarzyszenie Sportowe „GramOLajf” (realizacja działań edukacyjno - profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży).

IV. Grupy docelowe

Oferta Programu skierowana jest do wszystkich mieszkańców Cieszyna, w szczególności do wybranych grup - osób uzależnionych, bądź zagrożonych uzależnieniami, ich rodzin, osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również dzieci i młodzieży cieszyńskich przedszkoli i szkół.

Adresaci Programu są zróżnicowani ze względu na rodzaje profilaktyki, jakie są stosowane do konkretnej grupy odbiorców. Cele programu będą realizowane w poszczególnych obszarach:

- profilaktyki uniwersalnej: adresowanej do wszystkich mieszkańców Cieszyna (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki selektywnej: adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki wskazującej: adresowanej do grup lub osób, które demonstrują wczesne symptomy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia; redukcja szkód;

- terapii: obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem, realizacja m.in.: programów terapeutycznych dla osób uzależnionych, pijących ryzykownie i szkodliwie, dla DDA, współuzależnionych;
- rehabilitacji obejmującej osoby uzależnione: realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne oraz wspieranie działalności środowisk abstynenckich.

V. Cel główny

Celem głównym Programu jest zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych i narkotykowych, minimalizowanie rozmiarów i natężenia tych, które aktualnie występują oraz rozwijanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi.

VI. Cele szczegółowe, zadania, działania, termin realizacji, wskaźniki

1. Cel szczegółowy: Zmniejszenie rozmiarów aktualnie występujących problemów alkoholowych i narkotykowych poprzez udzielanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym i osobom zagrożonym uzależnieniem.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu, które powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują małoletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. <i>Realizatorzy: GKRPA</i>	a. przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach wystąpienia nadużywania alkoholu powodujących rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, zakłócanie spokoju lub porządku publicznego; uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny;	I - XII	-liczba zgłoszeń do GKRPA; -liczba osób zgłoszonych do GKRPA.
	b. prowadzenie rozmów interwencyjno – motywacyjnych ze zgłoszonymi, przez rodzinę lub instytucje, osobami;		-liczba osób zaproszonych na rozmowę; -liczba przeprowadzonych rozmów.
	c. kierowanie osób, które nie zgłosiły się dobrowolnie na zdiagnozowanie i poddanie leczeniu odwykowemu, na badanie przez biegłych (psychologa i psychiatrę) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego;		-liczba osób skierowanych na badanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu; -liczba sporządzonych opinii psychologiczno – psychiatrycznych przez biegłych.
	d. kierowanie wniosków do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.		-liczba wniosków skierowanych do sądu.
2) Poszerzenie oferty leczenia odwykowego. <i>Realizator: MOPS, zakład leczniczy</i>	a. zwiększenie dostępności terapii poprzez uzupełnienie gwarantowanych przez NFZ świadczeń w placówce leczenia odwykowego, w tym: - świadczenia psychoterapii dla osób uzależnionych od alkoholu (tzw. after care) dla pacjentów, którzy ukończyli podstawowy program terapii w systemie ambulatoryjnym lub stacjonarnym; - świadczeń pogłębionej terapii dla osób uzależnionych;	I - XII	-liczba osób biorących udział w programach; -liczba warsztatów terapeutycznych.

	- świadczenia psychoterapii dla osób współzależnych.		
Realizatorzy: MOPS, ZK, DPS-y, Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi.	b. organizowanie zajęć motywacyjno - korekcyjnych dla osób mających problem z alkoholem, pijących ryzykownie, szkodliwie, uzależnionych od alkoholu, a także osób, które nie kwalifikują się do terapii, w tym seniorów. Zadanie realizowane, m.in.: w DPS-ach, ZK, Dziennym Ośrodku Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.		-liczba osób biorących udział w zajęciach motywacyjno – korekcyjnych; -liczba podmiotów, w których realizowane są zajęcia; -liczba przeprowadzonych zajęć motywacyjno – korekcyjnych oraz liczba godzin.
3)Realizacja programu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób bezdomnych uzależnionych od środków psychoaktywnych, obejmującego usługi aktywizacyjne ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej i uzyskanie samodzielności życiowej. Realizatorzy: organizacje pozarządowe	Realizacja programu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób bezdomnych uzależnionych od środków psychoaktywnych, w tym: grupy edukacyjne, wykłady, treningi i warsztaty edukacyjne, warsztaty pracy, a także działania związane ze streetworkingiem w środowisku osób bezdomnych.	I - XII	- liczba godzin warsztatów, zajęć; - liczba odbiorców programu.
2. Cel szczegółowy:			
Ograniczenie negatywnych zjawisk dotyczących rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym, poprzez udzielanie kompleksowej pomocy psychospołecznej i prawnej, a także ochrony przed przemocą.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Kompleksowa pomoc dla ofiar przemocy. Realizator: Powiat cieszyński	Wsparcie dla powiatu w zakresie prowadzenia powiatowego ośrodka wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	I - XII	-liczba mieszkańców Cieszyna, którym udzielono schronienia oraz pomocy specjalistycznej w ramach ośrodka, w tym liczba dzieci; -liczba udzielonych mieszkańcom Cieszyna porad i konsultacji; -liczba przeprowadzonych interwencji kryzysowych dot. mieszkańców Cieszyna.
2) Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych. Realizatorzy:	a. prowadzenie placówek wsparcia dziennego, zapewniających m.in.: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawy i zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań oraz dożywianie.	I – XII	-liczba podmiotów realizujących zadania; -liczba zajęć oraz warsztatów zorganizowanych w ramach programów; -liczba dzieci i młodzieży biorących udział w

<i>organizacje pozarządowe</i>			programach.
Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	b. organizacja wypoczynku letniego/zimowego wraz z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.		-liczba półkolonii oraz kolonii zorganizowanych w ramach wypoczynku; -liczba programów terapeutycznych/profilaktycznych zrealizowanych w ramach wypoczynku; -liczba uczestników wypoczynku.
3) Świadczenie kompleksowej pomocy dla rodzin, w których występuje problem uzależnienia od narkotyków. Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	Prowadzenie punktu konsultacyjnego ds. narkomanii, w tym prowadzenie kontaktu indywidualnego zarówno z osobami eksperymentującymi, jak i członkami ich rodzin.	I - XII	-liczba osób, które skorzystały z punktu, w tym dzieci i młodzież; -liczba godzin dyżurów prowadzonych przez specjalistów.
4) Realizacja kompleksowych działań dla osób z problemem uzależnień, dotkniętych przemocą oraz ich rodzin. Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	a. realizacja kompleksowego programu dla rodzin z problemem uzależnień, bądź dotkniętych przemocą w rodzinie, m.in.: pomoc psychologiczna, prawna, psychoterapia, kontakt indywidualny, prowadzenie grup terapeutycznych, grup terapii zajęciowej, grup wsparcia, grup o charakterze socjoterapeutycznym.	I - XII	-liczba i rodzaj wsparcia -liczba osób, które skorzystały z określonych form wsparcia.
Realizator: <i>MOPS</i>	b. zorganizowanie usług prawnych polegających na reprezentacji w sądzie ofiar przemocy.		-liczba postępowań sądowych, -liczba osób, którym udzielono wsparcia.
	c.c. realizacja programu zakładającego pracę z rodzinami, u których w związku z uzależnieniem występuje zjawisko przemocy domowej. d.		-liczba osób objętych programem, -liczba i rodzaj działań zrealizowanych w ramach programu.
3.Cel szczegółowy:			
Zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć pozalekcyjnych w tym zajęć sportowych.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Inicjowanie, organizowanie oraz współuczestnictwo w działaniach profilaktycznych. Realizator: <i>MOPS</i>	a. organizacja XXV edycji Szkoły Wczesnej Profilaktyki.	I - XII	-liczba zorganizowanych działań w ramach SzWP; -liczba odbiorców.
Realizatorzy: <i>MOPS, Straż Miejska, przedszkola, szkoły</i>	b. programy profilaktyczne: - organizacja programów profilaktycznych w cieszyńskich przedszkolach i szkołach, akcji profilaktycznych skierowanych w szczególności		-liczba i rodzaj zorganizowanych programów profilaktycznych, zajęć, oraz akcji profilaktycznych; -liczba osób biorących udział

	do dzieci i młodzieży, takich, jak konkursy, przedstawienia, koncerty i seanse filmowe, będące elementem szerszych działań profilaktycznych; - organizacja zajęć w ramach programów profilaktycznych dla nauczycieli i pedagogów; - organizacja działań profilaktycznych dla rodziców; - zakup pomocy profilaktycznych - edukacyjnych dla szkół.		w działaniach profilaktycznych, w tym liczba dzieci i młodzieży, rodziców, nauczycieli i pedagogów; -liczba i rodzaj zakupionych pomocy profilaktyczno - edukacyjnych.
Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	c. profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna w obszarze uzależnień oraz w zakresie rozwijania zainteresowań wśród dzieci i młodzieży.		-liczba i rodzaj zorganizowanych działań; -liczba dzieci i młodzieży biorących udział w profilaktycznych działaniach informacyjnych i edukacyjnych.
2) Wspieranie działań podejmowanych przez kluby sportowe i instytucje w zakresie organizacji cyklicznych zajęć sportowo - rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz doposażenie obiektów sportowo – rekreacyjnych, w związku z realizacją zajęć profilaktycznych.	a. organizacja cyklicznych zajęć sportowo - rekreacyjnych w połączeniu z realizacją zajęć profilaktycznych. b. zakup sprzętu sportowego z przeznaczeniem na doposażenie obiektów sportowo - rekreacyjnych, w związku z realizacją zajęć profilaktycznych.	I - XII	-liczba zorganizowanych zajęć sportowo – rekreacyjnych; -liczba uczestników zajęć. -liczba i rodzaj zakupionego sprzętu sportowego; -liczba i wykaz miejsc, do których został przekazany sprzęt.
Realizatorzy: <i>Wydział Sportu, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, kluby sportowe, organizacje pozarządowe</i>			
3) Poszerzanie oferty alternatywnego spędzania wolnego czasu.	Organizacja zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowo – rekreacyjnych realizowanych przez cieszyńskie szkoły w połączeniu z realizacją zajęć profilaktycznych.	I - XII	-liczba zajęć; -liczba dzieci i młodzieży, biorących udział w zajęciach.
Realizatorzy: <i>CUW, szkoły podstawowe</i>			
4) Wspieranie realizacji działań profilaktycznych i edukacyjnych podejmowanych przez Bibliotekę Miejską.	a. prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w Oddziale dla Dzieci Biblioteki Miejskiej. b. zakup literatury z zakresu profilaktyki uzależnień dla Biblioteki Miejskiej w Cieszynie.	I - XII	-liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach profilaktycznych i edukacyjnych; -liczba przeprowadzonych zajęć. -liczba zakupionych pozycji książkowych z zakresu profilaktyki uzależnień.
Realizator: <i>Biblioteka Miejska</i>			

<p>5) Podejmowanie działań służących edukacji publicznej w zakresie problematyki uzależnień oraz monitorowanie skali problemów uzależnień i przemocy w środowisku lokalnym.</p> <p>Realizatorzy: MOPS, GKRPA, Straż Miejska, KPP</p>	<p>a. prowadzenie polityki informacyjnej, dotyczącej zagadnień związanych z profilaktyką i uzależnieniami oraz zwiększanie dostępności informacji o ofercie pomocy na terenie gminy Cieszyń, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja akcji profilaktycznych, społecznych z zakresu uzależnień, skierowanych do społeczności lokalnej oraz zamieszczanie związanych z nimi materiałów informacyjno - edukacyjnych na stronach internetowych oraz w lokalnej prasie; - zakup materiałów informacyjno - edukacyjnych; - rozpowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych. <p>b. Monitorowanie skali problemów uzależnień i przemocy w środowisku lokalnym - przeprowadzenie diagnozy.</p>	I - XII	<p>-liczba i rodzaj akcji profilaktycznych/ społecznych;</p> <p>-liczba i rodzaj materiałów umieszczonych na stronach internetowych i w lokalnej prasie;</p> <p>-liczba zakupionych materiałów informacyjno - edukacyjnych.</p> <p>-nakład rozpowszechnionych materiałów informacyjno - edukacyjnych.</p>
<p>6) Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach.</p> <p>Realizatorzy: MOPS, KPP, Straż Miejska</p>	<p>a. prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów informacyjno-edukacyjnych.</p> <p>b. prowadzenie wykładów dla kandydatów na kierowców w szkołach ponadpodstawowych.</p>	I-XII	<p>-liczba materiałów edukacyjno - informacyjnych.</p> <p>-liczba osób biorących udział w warsztatach.</p>
<p>4.Cel szczegółowy: Wzmacnianie organizacji pozarządowych działających w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.</p>			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
<p>1) Wspieranie działalności organizacji abstynenckich.</p> <p>Realizatorzy: organizacje pozarządowe</p>	<p>Wspomaganie działalności klubu abstynenta, w tym działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, działań edukacyjno - motywacyjnych, rehabilitacyjnych (program dalszego zdrowienia) i działań profilaktycznych.</p>	I – XII	<p>-liczba osób korzystających z klubu;</p> <p>-liczba godzin dyżurów psychologa lub terapeuty uzależnień;</p> <p>-liczba i rodzaj mitingów.</p>
<p>5.Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności działań prowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne podmioty działające w obszarze uzależnień.</p>			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
<p>1) Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie.</p>	<p>a. szkolenia, superwizje osób pracujących w obszarze profilaktyki i uzależnień, m.in.: dla profesjonalistów w zakresie warsztatu motywowania osób z problemem</p>	I - XII	<p>-liczba osób biorących udział w szkoleniach;</p>

<p>Realizatorzy: MOPS, GKRPA</p>	<p>alkoholowym do zdiagnozowania/podjęcia leczenia odwykowego; motywowania do zmiany i podjęcia usamodzielnienia, m.in.: kuratorów, nauczycieli, pedagogów, pracowników instytucji pomocy społecznej.</p> <p>b. udział członków GKRPA w szkoleniach i konferencjach z zakresu profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>		<p>-liczba i rodzaj szkoleń osób podnoszących kwalifikacje.</p> <p>-liczba osób biorących udział w szkoleniach; -liczba i rodzaj szkoleń podnoszących kwalifikacje członków GKRPA.</p>
<p>2) Zapewnienie technicznej obsługi GKRPA, GPPiRPA oraz PN.</p> <p>Realizatorzy: MOPS, GKRPA</p>	<p>Zakup wyposażenia, sprzętu, materiałów i artykułów biurowych na potrzeby obsługi GKRPA i realizacji GPPiRPA oraz PN (np. komputery, programy zwiększające efektywność pracy).</p>	<p>I - XII</p>	<p>-rodzaj wyposażenia, materiałów i artykułów biurowych zakupionych na potrzeby obsługi GKRPA oraz GPPiRPA oraz PN.</p>
<p>3) Interdyscyplinarna współpraca podmiotów działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotyków.</p> <p>Realizatorzy: MOPS</p>	<p>Budowanie sieci współpracy:</p> <p>a) organizacja interdyscyplinarnych seminariów, szkoleń, konferencji, mających na celu wspólne omówienie aktualnej sytuacji oraz ustalenia zakresu działań różnych podmiotów działających w obszarze uzależnień i przemocy.</p> <p>b) organizacja interdyscyplinarnych spotkań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień we współpracy z KPP, SM z przedstawicielami władz i służb społecznych i interwencyjnych Czeskiego Cieszyzna.</p>	<p>I-XII</p>	<p>-liczba spotkań; -liczba uczestników.</p>

II. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Zadania realizowane przez GKRPA (nie związane z prowadzeniem postępowań wobec osób uzależnionych od alkoholu):

- a) prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- b) podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
- c) wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych, określonej we wniosku o zezwolenie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych określonymi w uchwale Rady Miejskiej.

2. Wydatki związane z funkcjonowaniem GKRPA ponoszone w ramach Programu:

- a) wynagrodzenie dla biegłych,
- b) opłaty sądowe,
- c) korespondencja,

- d) krajowe podróże służbowe członków GKRPA, związane ze szkoleniami,
- f) szkolenia członków GKRPA,
- g) wynagrodzenia członków GKRPA.

3. Zasady wynagradzania członków GKRPA:

- a) za udział w posiedzeniu zespołu prowadzącego postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 9 % minimalnego wynagrodzenia.
- b) za udział w kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 9 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

VIII. Zasady finansowania Programu

Źródłem finansowania GPPiRPA oraz PN na rok 2021 są środki finansowe pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, tzw. „korkowego” zgodnie z art. 18² ust. 1, ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

IX. Ewaluacja

Narzędzia ewaluacji Programu:

1. Systematyczne zbieranie i analiza danych dotyczących realizacji GPPiRPA oraz PN.
2. Sporządzanie raportu z realizacji GPPiRPA oraz PN.

WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW

GPPiRPA oraz PN - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna

MOPS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie

GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cieszynie

GRDPP – Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego

CUW - Centrum Usług Wspólnych Urzędu Miejskiego w Cieszynie

ZK - Zakład Karny w Cieszynie

KPP - Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie

SzWP - Szkoła Wczesnej Profilaktyki

DPS - Domy Pomocy Społecznej

DDA - dorosłe dzieci alkoholików

TPD - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Powiatowy w Cieszynie

ESPAD - Badania ankietowe dotyczące używania substancji psychoaktywnych (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze) przez młodzież szkolną realizowane są w Polsce, co 4 lata stanowiące część międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs”

NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia

NZOPP „Variused” – Niepubliczny Zakład Opieki Psychiatryczno – Psychologicznej „Variusmed”

Zespół Interdyscyplinarny – Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie

ZZOZ - Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie

OPPA - Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku - Białej.